

Nyhed fra Aalborg Universitet

Ny forskningsmetode giver præcis viden om biblioteksbrugere

Aldrig før har et dansk bibliotek haft så præcis viden om brugerne, som Hjørring Bibliotek har fået gennem en ny undersøgelsesform fra Aalborg Universitet – blandt andet om klare forskelle mellem mænd og kvinders brug af biblioteket.

Bibliotekernes rolle er under forandring i disse år. Udlån af bøger er langt fra tilstrækkeligt, hvis man skal udfylde rollen som et centrum for folkeoplysning, og mange biblioteker eksperimenterer derfor med også at blive oplevelshuse, kulturarrangører og steder for informationssøgning. Mens man let kan indsamle viden om brugernes lån af bøger, er det sværere at få et billede af, hvordan brugerne tager imod de øvrige tilbud, som bibliotekerne stiller til rådighed: Hvor længe er folk i de forskellige afdelinger på biblioteket, bruges det som et socialt rum, og bliver der lagt mærke til særlige udstillinger? De spørgsmål er der udsigt til at få besvaret, efter at en forskergruppe på Aalborg Universitet har kastet sig over arbejdet med at udvikle en ny videnskabelig metode til at følge og kortlægge besøgende på eksempelvis biblioteker ved hjælp af moderne teknologi.

Ph.d.-studerende Valinka Suenson fra Institut for Arkitektur, Design og Medieteknologi på Aalborg Universitet har gennemført forskningsprojektets første store undersøgelse på Hjørring Bibliotek, der betragtes som landets mest moderne folkebibliotek. Statistisk udvalgte biblioteksbrugere blev udstyret med en lille chip, som ved hjælp af sensorer i bibliotekslokalerne kunne måle, hvordan og hvor længe brugerne benyttede bibliotekets forskellige tilbud via kontakt mellem den lille RFID-chip og 25 opsatte sensorer i bibliotekets lokaler. En analyse med så præcise data om biblioteksbesøg har ingen i Europa tidligere foretaget, og på den måde er der tale om grundforskning, som først er blevet teknologisk mulig inden for de seneste 3-4 år. Metoden er ny, og også de konkrete resultater fra Hjørring har givet ny viden.

- Vi havde ikke til hensigt at lave en kønsopdeling af datamaterialet. Det er vokset frem af sig selv, for der har vist sig at være tre forskellige adfærdsmønstre blandt brugerne, når man ser på mænd og kvinder. Generelt er der cirka lige mange mænd og kvinder, og i hverdagene kommer de hver for sig og alene. Når mændene kommer alene, kan vi se på bevægelseskortene, at de samles i det gamle bibliotek med chesterfieldstole, magasiner og bøger fra lageret, mens kvinderne færdes mere spredt på biblioteket. Om lørdagen ser det helt anderledes ud. Her kommer mænd og kvinder sammen med familien, og der er klart mest ophold i børnebiblioteket, fortæller Valinka Suenson, der har bearbejdet de mange data fra de fire dage med frivillig brugerovervågning på Hjørring Bibliotek.

For bibliotekets udviklingschef Børge Søndergård er de præcise resultater en guldgrube af informationer, der kan bruges til at videreudvikle det moderne bibliotek, som Hjørring har vundet stor anerkendelse for.

- Den gennemsnitlige besøgstid er en halv time, hvilket er meget flot og overraskende. Noget tyder på, at vores arbejde med "det tredje sted", altså idéen om at gøre biblioteket til opholds- og værested, er lykkedes. Det overraskede os også, at kønsfordelingen er næsten lige, for vores formodning var, at der var langt flest kvinder. Denne fejlslutning skyldtes, at vi tidligere har bygget vores vurderinger på udlånstal, og her er kvinder hyppigere låner end mænd. Nu har vi en kønsfordeling baseret på det reelle besøgstal, fortæller Børge Søndergård.

Blandt undersøgelsens øvrige resultater, som har vakt hans interesse, er de unges brug af bibliotekets tilbud. En fjerdedel af de besøgende er mellem 11 og 20 år, og denne gruppe står også for en fjerdedel af det samlede udlån. I resultatdatabasen, der præsenteres gennem Google Earth, kan man også se, at de 11-20-årige færdes i hele biblioteket.

- Der er naturligvis også stor forskel på, om man er for eksempel 12 eller 19 år, men det ser ud som om, de føler sig godt tilpas næsten hvor som helst på biblioteket. Vi har gerne villet finde et svar på, om vi har skabt et ungdomsbibliotek, sådan som det blandt andet var vores mål, da det nye bibliotek åbnede i 2008 – og noget tyder på, at det er lykkedes, konstaterer Børge Søndergård.

Teenagerne bruger især tid i fjernsynsstuen, ved PC'erne hos Turistservice, i hyggehjørnet Vandpytten, i Playstation-området og i afdelingen for faglitteratur. Resultaterne fra "Walking the Library", som forskningsprojektet kaldes, skal undersøges nærmere, så det bliver tydeligt, hvilke erfaringer der kan overføres til andre biblioteker, og hvilke der er knyttet særligt til Hjørring Bibliotek. Men allerede nu har undersøgelsen givet stof til eftertanke lokalt.

- Lørdag er presset, hvor vi har mange brugere inden for en meget kort åbningstid. Vi laver bibliotek for alle, men vi må spørge os selv, om vi giver de forskellige brugergrupper lige vilkår. Familierne med børn under 10 år kommer om lørdagen, og det samme gør folk i den erhvervsaktive alder, så det er en overvejelse værd, om vi skal have åbent længere end tre timer om lørdagen og måske også åbne om søndagen, foreslår Børge Søndergård.

- For hvor hverdagsbesøgene for mange brugere er praktiske, formålsbestemte og mere er præget af behov, så er lørdagen mere lyst og nysgerrighed. Lørdag er en hyggedag, hvor der leges, mødes og søges inspiration, og det er også den store handledag for mange familier, hvilket spiller ind, når vi har lokaler i et butikscenter som Metropol, siger bibliotekets udviklingschef.

Blandt de ældre besøgende er voksenbiblioteket det foretrukne sted for både mænd og kvinder, men også i denne gruppe er der kønsforskelle. Kvinder mellem 61 og 70 år bruger hyggestedet Vandpytten, oftest sammen med børnebørn, mens mændene går i det gamle bibliotek og i caféen, for eksempel for at læse dagens avis.

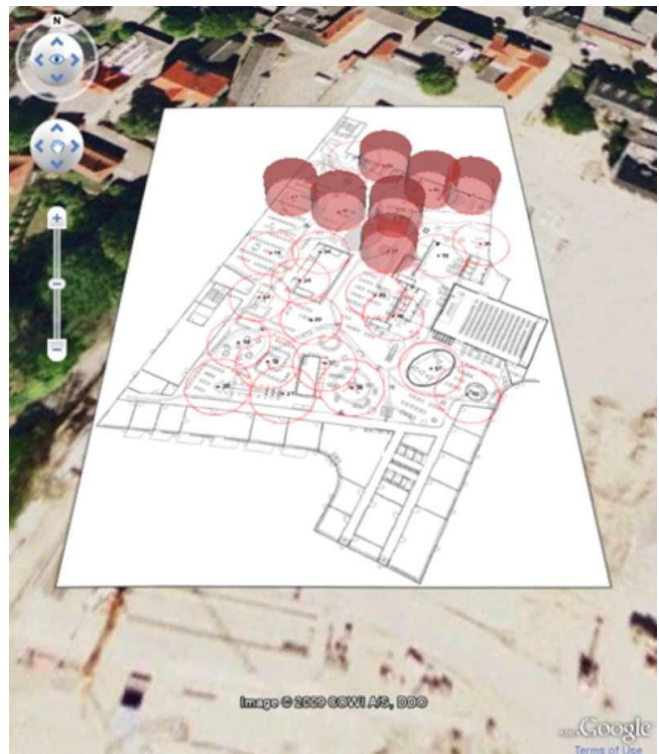
For Valinka Suenson har undersøgelsen i Hjørring ikke kun handlet om at blive klogere på biblioteksbesøgende. For hende har projektet "Walking the Library" været et pilotprojekt om, hvordan man i det hele taget kan bruge teknologi til at kortlægge folks færden i kulturhuse, idrætshaller, skoler og lignende.

- Vi er blevet meget klogere på at arbejde med teknikken, men metoden er stadig så ny, at det vil være lidt naivt at tro, den kan bruges alle steder, bare fordi vi har haft denne succesoplevelse. Måske vil vi i fremtidige undersøgelser komme steder, hvor det ikke giver så meget mening, men indtil nu er vi ikke stødt på nogen barrierer. Og alle bør have interesse i at vide, hvem deres brugere er, påpeger Valinka Suenson.

Under forberedelserne i Hjørring måtte hun sammen med resten af forskerholdet ændre hele undersøgelsens setup, fordi det store antal RFID-modtagere på biblioteket forstyrrede hinanden, og radius på senderne måtte også justeres for at få mere præcise målinger. Både de tekniske erfaringer og den efterfølgende behandling af data fra undersøgelsen er af stor betydning for Valinka Suensons forskning. Hendes ph.d.-projekt er støttet af Lokale- og Anlægsfonden og fortsætter endnu halvandet år.

Yderligere oplysninger:

- Udviklingschef Børge Søndergård, Hjørring Bibliotekerne, tlf. 72 33 48 13, mobil 20 22 17 52
- Valinka Suenson, ph.d.-studerende, Institut for Arkitektur, Design og Medieteknologi, AAU, tlf. 28 36 19 96
- Lektor Henrik Harder, Institut for Arkitektur, Design og Medieteknologi, AAU, tlf. 99 40 71 68, mobil 30 62 67 87

- Læs mere om baggrunden for projektet "Walking the Library": <http://nyhedsarkiv.aau.dk/vis+nyhed/4512998> eller hent rapporten på <http://www.bibliotekerne.hjoerring.dk/Hjoerring-Bibliotekerne/Info-om-Hjoerring-Bibliotekerne/Projekter.aspx>
- Illustrationer: Øverst: Børnebiblioteket på Hjørring Bibliotek. Nederst: Eksempel på hvordan registreringen af biblioteksbrugere illustreres grafisk (kvinder over 65 år)

Diverse fakta:

- Den gennemsnitlige besøgstid for alle er en halv time. I 2008 havde Hjørring Bibliotek 345.000 besøg, og med et gennemsnit på en halv time svarer det til i alt 172.500 timer eller godt 19,7 år tilsammen på biblioteket.
- Piger og kvinder kommer enten alene eller sammen med venner, mens drenge og mænd kommer enten alene eller sammen med familie. Lørdag er den store familiedag, hvor mange mænd kommer og er sammen med deres børn
- Tweens og unge (11-20 år), studerende og unge voksne (21-30år) samt ældre og pensionister kommer primært om hverdagen, hvor biblioteket har åbent i mange timer
- Hjørring Bibliotek åbnede i helt nye lokaler i indkøbscentret Metropol i april 2008 og er det mest trendsættende folkebibliotek i Danmark. Biblioteket har siden da oplevet en stigning på 53 procent i besøgstallet og en udlånsstigning på 7-10 procent samt haft 4000 besøgende fagfolk, der vil se på, hvordan Hjørring Bibliotek har valgt at gribe nyindretningen an. Indretningen, som designfirmaet Bosch & Fjord står bag, er utraditionel, blandt andet fordi det er kunstnere og ikke arkitekter, der har været med til at udforme rummene.